מתני' [א]הרחיק את הסיכוך מן הדפנות שלשה טפחים פסולה א)[ב]בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש מן הכותל לסיכוך ארבע אמות פסולה [ג]וכן חצר שהיא מוקפת אכסדרה סוכה גדולה שהקיפוה בדבר שאין מסככין בו אם יש תחתיו ארבע אמות פסולה: **גמ'** כל הני למה לי צריכא דאי אשמעינן בית שנפחת משום דהני מחיצות לבית עבידן אבל חצר המוקפת אכסדרה דמחיצות לאו לאכסדרה עבידי אימא לא צריכא ואי אשמעינן הני תרתי משום דסככן סכך כשר הוא אבל סוכה גדולה שהקיפוה בדבר שאין מסככין בו דסככה סכך פסול הוא אימא לא צריכא אמר רבה אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי [ג]אויר פוסל בשלשה סכך פסול פוסל בארבעה ואמינא להו אנא אויר דפוסל בשלשה מנא לכו דתנן הרחיק את הסיכוך מן הדפנות שלשה טפחים פסולה סכך פסול נמי לא ליפסיל אלא בארבע אמות דתנן בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש בין הסיכוך לכותל ד' אמות פסולה ואמרו לי בר מינה דההיא דרב ושמואל אמרי תרוייהו משום דופן עקומה נגעו בה ואמינא להו אנא מה אילו איכא ד)סכך פסול פחות מארבעה ואויר פחות משלשה מאי כשרה מלייה בשפודין מאי פסולה ולא יהא אויר הפוסל בשלשה כסכך פסול הפוסל בארבעה ואמרו לי אי הכי לדידך נמי דאמרת סכך פסול פוסל בארבע אמות מה אילו איכא סכך פסול פחות מד' אמות ואויר פחות משלשה מאי כשרה מלייה בשפודין מאי פסולה לא יהא אויר הפוסל בשלשה כסכך פסול הפוסל בארבע אמות ואמינא להו אנא האי מאי בשלמא לדידי דאמינא ארבע אמות

משום

מתני' הרחיק הסיכוך מן הדפנות. לאו בגובהה קאמר אלא במשכה: **פסולה.** דאויר פוסל בשלשה אפילו מן הצד. ומכאן אני אומר ומפרש הא דאמרינן שבסכך פסול מן הצד אמרינן דופן עקומה להכשיר עד ארבע אמות היינו דחשבינן לסכך כאילו מן הדופן ונעקם ונכפף למעלה ובאוירא ליכא למימר הכי ואיני מפרש רואין את הדופן כאילו הוא עקום והולך תחת הסכך פסול ומגיע לסכך כשר ומוציא את הפסול מן הסוכה דאם כן גם גבי אויר נמי נימא הכי: **בית שנפחת וסיכך כו'.** גגו נפחת באמצעו רחוק מן הדפנות לכל צד וסיכך על הפחת באמצעו ונמצא תקרת הבית שהיא פסולה משום תעשה ולא מן העשוי מפסקת בין דפנות לסכך כשר: **אם יש מן הסיכוך.** הכשר ולכותל ד' אמות פסול דבארבע אמות לא נאמר למשה מסיני דופן עקומה אבל בפחות כשרה הלכה למשה מסיני רואין תקרת הבית כאילו היא הדופן שנעקם למעלה ואין כאן סכך פסול לפסול הסוכה ולא יישן תחת זה: **וכן חצר המוקפת אכסדרה.** כל חצר שבהש"ס לפני הבתים והבתים פתוחין לו. חצר זו מוקפת בתים מתוכה ופתוחין לה סביב מג' רוחותיה ולפני הבתים עשו אכסדראות סביב לשלשה רוחותיה והאכסדרה פתוחה היא ואין לה דופן לצד החצר ויש עליה תקרה וזה סיכך על גבי כל אוירה של כל חצר שבאמצע היקף אכסדראות ואין דופן לסוכה זו אלא מחיצות הבתים המפסיקות בין בתים לאכסדרה ונמצאת תקרת האכסדרה מפסקת סביב בין סכך לדפנות אם יש ברוחב האכסדרה ד' אמות פסולה פחות מארבע אמות כשרה דאמרינן דופן עקומה. דוגמא לדבר קלויסטר"א בלשון אשכנז של אותה אומות ג) הם הגלחים שיש לה אויר שיש בה עשבים והיקף אכסדרה סביב לו: **שהקיפוה.** סיבבוה ד) סביב לה סמוך לדפנות בדבר המקבל טומאה ובאמצעה נתן הסכך כשר: **אם יש.** תחת הסכך פסול ד' אמות פסולה אף הסכך כשר לפי שאין לה מחיצות פחות מכאן כשרה דאמרי' דופן עקומה: **גמ' כל הני למה לי.** לאשמועינן דופן עקומה בתלת בבי במתניתין ליתני חדא ולשמעינן לכולהו: **משום דהני מחיצות לבית עבידן.** להיות דופן לבית זה והרי הבית נעשה סוכה הלכך שדינן מחיצות בתר סוכה ע"י עיקום: **אבל חצר המוקפת אכסדרה דמחיצות לאו לאכסדרה נעשו.** אלא לבית הלכך ליכא למימר תקרת אכסדרה עקימת דפנות הללו היא ולא שדינהו לדפנות הכא לצד סוכה: **סכך כשר הוא.** כלומר ממין סכך כשר הוא ופסולו משום תעשה ולא מן העשוי אבל דבר שאין מסככין בו שהוא מין פסול אימא לא ליכשריה על ידי עיקום: **דיתבי וקאמרי.** משמיה דרב: **אויר פוסל.** כל הסוכה בשלשה: **וסכך פסול פוסל.** את כל הסוכה בד': **בר מינה דההיא.** כלומר הראיה אינה עיקר: **דרב ושמואל אמרי תרוייהו משום דופן עקומה נגעו בה.** להכשיר דאמרינן דופן הוא ולא סכך ואין כאן ה) פסול וכי אמרינן בארבעה כגון באמצע רחוק מן הכותל ד' אמות דאינו יכול לבטלן על ידי עקימת דופן ונמצא חוצץ בסוכה בין כשר לכשר וארבעה הוי מקום חשוב להיות חציצה: **ואמינא להו אנא.** תשובה לדבריהם: **ומה אילו איכא סכך פסול פחות מארבעה.** ואויר בצידו פחות משלשה מאי אמריתו ביה: **כשרה.** דליכא שיעור סכך פסול: **מלייה.** להביא שיעורא בשפודין דאסור לסכך בהן משום מקבלי טומאה והויא בה ארבעה טפחים מסכך פסול: **מאי.** אמריתו ביה: **פסולה.** דאיכא חציצה ארבעה ומתחילה כשהיה אויר שהוא חמור היתה כשרה ועכשו שנהפך להיות קל נפסלה: **לא יהא אויר.** חמור שפוסל בג' פוסלה לסוכה זו כסכך פסול שהוא קל שאינו נפסל אלא בארבעה: **אמרו לי אי הכי לדידך נמי.** דאמרת שיעור סכך פסול ד' אמות דלית לך דטעמא דמתניתין משום דופן עקומה אלא זהו שיעורא לפסול אפילו באמצע אף זו תשובתך ומה אילו כו' ואויר פחות מג' בצדו: **בשלמא לדידי דאמרי ארבע אמות.** דקתני מתניתין פסולה הא פחות כשרה:

משום

ומשהו דכותיה פריך פ"ק דעירובין (דף י:) דאמר רב יהודה מבוי שהוא רחב ט"ו אמה מרחיק שתי אמות ועושה פס ג' אמות ופריך ואמאי יעשה פס אמה ומחצה וירחיק שתי אמות ויעשה פס אמה ומחצה וליכא לשנויי הכא כדמשני התם דאתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה דהכא כל הפחות מג' כלבוד דמי והוה ליה כסתום דאפילו עשה כל דפנות הסוכה קנה קנה בפחות מג' כשרה כדתניא לעיל (דף ז.) דופן סוכה כדופן שבת ובלבד שלא יהא בין קנה לחבירו ג' טפחים ואין שייך לחלק כלל בין סוכה של ג' דפנות לסוכה של ארבעה ועוד קשיא טפי דבשני פסין שיש בכל אחד מלא טפח ומשהו סגי דמוקי חד בפחות מג' סמוך לדופן ואידך מוקי בפחות מג' סמוך לראשון וי"ל משום דאמרינן בסוף פ"ק דעירובין (דף טז:) דכל מחיצה שאינה של שתי וערב אינה מחיצה ואם היו שני פסין שאין בכל אחד ארבעה הויא לה כמחיצה של שתי: **אויר** פוסל. כל הסוכה בשלשה בין באמצע בין מן הצד סכך פסול פוסל כל הסוכה בארבעה באמצע כגון שהוא רחוק מן הכותל ארבע אמות דאינו יכול לבטלו משום עקימת דופן ונמצא חוצץ בין כשר לכשר ודוקא כשמתחיל מדופן האמצעי ומהלך על פני כל הסוכה עד הפתח דהשתא חוצץ האויר או הפסול בין כשר לכשר וליכא ג' דפנות לא לזה ולא לזה אבל אם מתחיל מן הדופן שבצד ומהלך עד הדופן שכנגדו אם נשאר מן הכשר לצד הדופן האמצעי כשיעור הכשר סוכה כשרה דהא אית לה ג' דפנות ושל צד הפתח פסולה והיכא דהאויר או הפסול אין מהלכין על פני כל הסוכה כגון דאיכא באמצע סוכה ג' על ג' אויר או ארבעה על ארבעה סכך פסול אם ממנו ועד הדופן האמצעי כדי הכשר סוכה הכל כשר בין מה שבצדדין בין מה שבצד הפתח ואפילו מה שיוצא לחוץ לגמרי דהואיל והכל מחובר לשיעור הכשר סוכה הרי זה כפסל היוצא מן הסוכה דניתר בלא דפנות כדאמרינן [לקמן] (דף יט.) דנידונין כסוכה ואפשר אפי' אין כדי הכשר סוכה ממנו עד דופן האמצעי מצטרפין זה עם זה לכדי הכשר סוכה ואין האויר והפסול חוצצין מאחר שהכשר מתחבר יחד דרך הצדדים: **אילו** איכא סכך פסול פחות מארבע ואויר פחות מג' מאי כשרה. ואין באויר שיעור לפסול ואין בסכך פסול שיעור לפסול אין מצטרפין זה עם זה לפסול כיון דלא שוו שיעורייהו להדדי כדאמרינן ומיהו היכא דאיכא שני טפחים סכך פסול ושנים של סכך פסול ואויר מפסיק ביניהם פחות מג' איכא לספוקי אם שני הפסולין מצטרפין לארבעה לפסול את הסוכה דשמא כיון דאויר מפסיק בינתים לא מצטרפי או שמא כיון דאין באויר ג' מצטרפין ומיהו היכא דליכא בפסולים ד' ואויר פחות מג' מפסיק ביניהם אין האויר משלימו לארבעה במה שחושבו כסתום מחמת לבוד דלא אמרינן לבוד להחמיר:

הבגד

מסורת הש"ס

א) לעיל ד., ב) לקמן יט., ג) בכ"י: של מיני האומות, ד) בכ"י: סיבכו. ה) בכ"י נוסף: סכך.

מוסף רש"י

בית שנפחת. גגו, וגגין שלהם חלקים הן ושוין ולא משופעים, ונפחת הגג באמצעו, וסיכך בסכך כשר על פי הפחת ונמצא סכך הכשר מופלג מן הדפנות לכל צד (לעיל ד.). **אם יש מן הכותל לסיכוך ארבע אמות פסולה.** הא פחות מכאן כשרה, שדופני הבית נעשין לה דפנות והתקרה פסולה המפסקת בינתים רואין אותה כאילו היא מן הדופן ונעקם הדופן עד כאן ואין כאן סכך פסול אלא דופן ומחובר לסכך כשר (שם). **וכן חצר שהיא מוקפת אכסדרא.** וגג אכסדרא מפסיק בין מחיצות הבתים לאויר שסיכך עליו, אם יש ברוחב הגג ד' אמות פסולה, דתו לא מהני לה מחיצות הבתים (שם).

עין משפט נר מצוה

קד א מיי' פ"ה מהל' סוכה הלכה כ טוש"ע א"ח סימן תרלב סעיף ב:

קה ב מיי' שם הלכה יד סמג עשין מג טוש"ע א"ח שם סעיף א:

קו ג מיי' שם הלכה כ טוש"ע שם סעיף ב:

קז ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

לעזי רש"י

קלויישטר"א. מנזר.

רבינו חננאל

והא דר' אמי, אסיקנא שיעור משך סוכה קטנה ד' טפחים. הא דאמור רבנן דבי רב האויר בסוכה פוסל [בג' טפחים], וסכך פסול פוסל בד' טפחים, ואקשי רבה עליה ומה אילו איכא סכך פסול פחות מד' טפחים ואויר משלימו לד' כשרה, ולא יהא האויר החמור דפוסל בג' טפחים כסכך פסול הקל ממנו [דאינו] פוסל עד שיהיה בו ד' טפחים. (ואמרי' להו) [ואמרו ליה] לדידך נמי דאמרת אויר פוסל בג' טפחים, כדתנן הרחיק את הסיכוך ג' טפחים פסול, סכך פסול בד' אמות, כדתנן בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש בין סיכוך לכותל ד' אמות פסול, ואילו איכא סכך פסול פחות מד' אמות, ואויר פחות משלשה משלימו לד' אמות כשרה, ולא יהא האויר [ה]חמור דפוסל בשלשה טפחים, כסכך פסול דפוסל בד' אמות. ומשני רבה לדידי